

Наш Лемко

РІК III.

Ч. 22 (70)

Львів, 15-го листопада 1936.

Виходить двічі в місяць.

Адреса: Львів, Зіморевича 2. Тел. 257-87.
NASZ ŁEMKO, LWÓW, ZIMOROWICZA 2.

ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

Оголошення після умови.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 зол., Піврічно 1'80 зол., Чвертьрічно 1 зол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1 ам. дол. або рівновартість.

У садочку дітвора гуляє...

Дитячий Садок у Доліш. Согорові, від 5. VII. до 30. VIII. 1935. Провідниця: п. Анна Сірвіна.

Дитячий Садок у Новосільцях, від 12. VII. до 19. VIII. 1936. Провідниця: п. Ольга Бандрівчак.

В боротьбі за право до життя.

По тамтому боці зеленої смужки.

Пряшівщина, це найдалше на захід висунена частина української землі. Заселена вона переважно малоземельними, незаможними українцями-лемками. В них знаходимо ще багато суто українські своєрідності. Адміністративно ця частина цілковито віддалена від Підкарпатської України й належить до нинішньої Словаччини. Цю сепарацію перевела чесько-словацька влада без згоди місцевого населення, подібно, якто відділено галицьку Лемківщину від її материка. Цим чином закарпатські українці лемки опинилися в незavidному положенні. Бо ціла місцева адміністрація знаходиться в словацьких руках. А словаки, одно з найменших словянських племен, визначаються напасливим шовінізмом, і під оглядом національної терпимости ніяк не можна їх порівнювати з чехами. Словацькі зазіхання на шкільництво й церковне життя за-

карпатських українців тягнуть безупинно майже від самого перевороту в 1918 році.

Але загартовані та щиро привязані до своєї віри й народности українці-лемки не подаються словакам. Навпаки, іноді вже й відбивають собі перед тим втрачені національні позиції. Багато лемківських округ, де дотепер були здебільшого словацькі школи, вело боротьбу за навчання в рідній мові й в минулому році чесько-словацька влада перемінила 56 зловакізованих шкіл на українські.

Цей шкільний рік приніс для Пряшівщини успішний вислід боротьби за власну гімназію. Її брак давався дуже відчувати. Проте краєва словацька влада не хотіла заснувати ані державної гімназії, ані не давала дозволу на приватну. Щойно празьке міністерство шкільництва дозволило відкрити приватну греко-католицьку гімназію в

Пряшеві, що повстала заходами самого громадянства.

Пряшівщина має велике зрозуміння для власного українського шкільництва. Недавно на засіданні комітету вибраних представників громадянства в проводі з Єпископом П. Гойдичом, голова пряшівської філії „Просвіти“ о. канонік Дралай сказав:

— Як наші брати в Галичині можуть удержати власними силами стільки шкіл, чому ж і ми не могли б піти їх слідами!

У новіших часах зачинають закарпатські українці-лемки також політично самостійно організуватися та визволятися зпід впливів словацьких партій. Отже й в тому напрямі могло б усе йти як слід, якщоб не злочасне старе „рутенство“. А то вперта й непродумана орієнтація на фантазійну „рус-кость“, що покутує ще в кругах тамошньої інтелігенції, спричинює зайвий хаос і бороздить, зупинює національне відродження Пряшівщини.

Голос нашого села.

Економічна біда, що розпосілася над Лемківщиною, всім дуже добре відома. Знані також причини, які викликали цю нужду. Ми ще не забули, як повинь в 1934 році забрала цілий наш дорібок, відтак у 1935 році град винищив до решти наші засіви, зновже цього року припізнені жнива й велика слота, получена з вчасними приморозками, позбавила нас останньої надії на який такий прожиток, у часі довгої лотої зими в наших Карпатах. Ми вже змалку так звикли до цих наших гараздів, що ворожимо себе від голодової смерті бандурочкою й вівсом та нам здається, що немає для нас кращого прожитку.

Тяжкий фізичний голод, голод тіла, але без порівняння сто разів тяжчий голод душі. А цей голод домагається корму, і то так настирливо, що з розпуки повинен би вийти чоловік на найбільшу гору та кричати на цілий світ: рятуйте, рятуйте!

Щоб чули українські серця, як їх брат загибає без української книжки.

Наші рідні читальні „Просвіти“ позакривані, бо так хотілося ріж-

ним „батькам“ Дуркотам, Вахнянінам, Хилякам, та „опікунам“ Колдрам, Бендалюкам, Барнам, щоб наші села поглотувала московсько-большевицька темрява, щоб наш селянин жив без освіти, бо тоді його легше лупити, дерти з нього шкуру, забирати йому січкарні, подавати його до суду та розживатися коштом національної невідомости.

Згідно з задушевним бажанням цих агентів московсько-большевицької темноти, що недавно палили пр. у Дошні шкільні деклярації за навчанням української мови в школі, ширили та викликали шизму і відступство від греко-католицької Церкви, манили працювате населення Лемківщини сибірською еміграцією, забрали українських учителів з Лемківщини, тероризують українських священиків та вводять страшну анархію й безголовія в кожній ділянці суспільно-національного життя в українських західних окраїнах — ця дика азійсько-московська лоть хоче дальше ломати здорову молодь Лемківщини та затроювати її большевицькою заразою.

Кожний такий, що сьогодні

розятрює народній боляк, викликує фермент у селі, уводить баламуцтво в культурно-економічне життя виснаженої Лемківщини — такого ніхто інакше не зове, лиш большевиком-зрадником. Ці московські мамути, що пропили в Сяноці народне майно „Бескид“, розтрвонили в Ліську, Горлицях, Яслі та других містечках на Лемківщині громадські гроші, продумують сьогодні над оподаткуванням ерекціональних ґрунтів, щоб зискати фонди на видавання московсько-большевицької газети в цілі дальшого розбивання національного життя й національної думки кожного громадянина Лемківщини — ці вовки в людській постаті творять спілку, щоб змести з лиця землі на бажання чужих чинників український нарід у Лемківщині. Таких часів як сьогоднішні, світ не пам'ятає!

Але нас не повинні лякати ці большевицько-розбійницькі наміри, навпаки — вони повинні всім раз-на-раз відчинити очі, щоб кожний пізнав це багно московської кирині та висвободив себе з оковів доморослих-московських павуків і г'єн. Всенародньою організацією, одним народнім спільним фронтом — в ім'я свободного національного життя — протиставимося ворожим за-

Дідове оповідання.

Сірою мрякою дихала сумовита осінь; клубилася по полях, залягала шляхи, непроглядною занавісою заслонювала гори, ліси, яруги.

Тихо кругом, як у могилі, лише на полавській Кичері чути що-хвилини тоненькі голоси дзвінків, або глухе калатання бляшаних тиркавок, з камінчиками в середині. Там між корчами зеленого ялівцю скубали вівці жмутки привялої, пожовклої трави. На самім вершку гори тринадцятьлітній хлопчина Микола Гоцкович та його сивенький дідусь Василь, оба пасуть овець. Окутані мрякою виглядали вони на високій горі — наче казкові постаті. Василь дрожачою рукою вказував кудись далеко-далеко... Праві руки в нього не було; він інвалід...

— І тоді був такий день, — мрячний, понурий... — говорив зворушливим голосом Василь. Наша сотня, вже більше тижня лежала в окопах. А були це самі молоді — це самі молоді хлопці, ярі мов во-

гонь, яких одинокою ціллю було: здобути волю, або вмерти.

— Як? То й смерті не лякалися вони, такої страшної, зубатої? — запитав здивовано Микола.

— Ні! Бо вони знали, що краще вмерти, ніж до віку каратися у ворожим ярмі. Воля манила нас усіх. Ми присяглися багнетами і власною кровю боронити рідної землі, любі України. Але, ти слухай.

— Слухаю, діду!

Микола розкрив широко очі, цікаво дивився на діда та слухав-слухав...

А дід тягнув:

Тут мряка й там була мряка. Лише тут є гори, долини, дебри і скелі, а там і — і він замахнув рукою мов пташка крильцем — всюди рівнина і рівнина, бо то на Поділлю було. Ми рішили використати той мрячний день. Тихо виповзли ми з окопів і пустилися в сторону ворога. Але ворог теж не дрімав. Видно він був приготований на напад. Як уже ми доходили до його окопів, тоді безчисленні рої куль-

та ручних гранат сипнулися між наші ряди. Дехто впав, але другі побігли дальше вперед. І ось нараз, серед страшного гуку, я почув у руці нестерпний біль і зараз без тямки повалився до землі. Тоді пропала моя рука, пропала на все...

— А жаль вам її дуже, діду?

— І жаль — і ні. Жаль, коли погляну на порожній рукав, що теліпається при боці й подумаю: Ого, вже ніколи не буде чим розтопочити ворожих черепів. То знову нежаль, але втіха і гордість розпирють мої груди, як подумаю, що я віддав її за те, щоб волю здобути для рідної землі. Колиб так треба було, то я й другої не пожалів би. Зрештою, може й вона колись на щось придасться. Не забудь цього ніколи!

— Добре, діду, буду тямити!

Горою зачинав повівати вітерець, розганяв мряки та злегка порушив корчами ялівцю, а хлопцеві здавалося, що вони — ці корчі до нього тихо шепотіли.

П. Попередний.

тіям! У збірній організації по всіх селах і закутинах нашої української Лемківщини — криється безмежна сила, потужний народний капітал, що його слід якнайскорше у формі здорової енергії та зриву збудити

до життя — визволити, впорядкувати та виступити до послідовної, але безпощадної борні з національними пасожитами. Даймо доказ нашої готовости до великих чинів.

ско“-московського підпризача українських духовників на Лемківщині. Видерто йому лише — і то проти волі й опінії цілого, українського загалу — деканський уряд, а укороновано ним „достойною, русскую главу“ в Оншоді, доки не виплекається й не вигодується в Кракові якийсь ще кращий „руський“ шкуроролуп для українських духовників і вірних на Лемківщині. Одначе, як кажуть люди, котрі яюсь про всю люблять знати й говорити, коронація ця відбулася безправно й нелегально, бо не було на неї дозволу Апостольської Нунціятури у Варшаві. Але шож, коли „руським“ усьо вільно, тай годі!... В Бозі однак надія, що колись прийде Апостольська Візитація пригланутися тим „руським“ безпорядкам у „здрую“...

З хвилию, коли через далековидні, хоч темні, „руські“ окуляри спостережено, що ті протиукраїнські операції не вдаються, (бо як жеж козача натура українського Лемка піддалася би собачим лабетам Азіята-москаля?!...), тоді незрівняний спец від „царського прорізу“ (секцію цезареа) на українських священниках зачав безпощадно переводити свою заводову хірургію на інших душпастирях української Риманівщини. Цілий ряд місцевостей цілої цієї околиці досвідчило на собі „руських“ прорізів від операційного ножа цього хірурга для мнимої, української „неблагодяжності“ в Ап. Адміністрації. А це: Одрехова, Гарнавка, Босько (на ново), Шкляри, Риманівська Завадка. А коли цього було йому ще за мало, тоді розлилась знову лявіна строгих „деканських“ візитацій — так на ці самі місцевости, як рівнож опісля на: Дальову, Липовець, Волю Нижню й Вижну, Яселко, Суровицю, Королик Волоський, Яблонідо і т. д. Здавалося, що вже земля западеться від „подвигів“ і ріжних, конфіденційальних „сочиненій“ о. Никити, цього невичерпаного мозгу прокураторсько-слідчої, „руської“ помисловости й розуму проти зненавиджених „мазепинцев“ на Лемківщині... Або Читальня „Просвіти“ в Шклярах, кому-то після звісної візитації й слідства в справі виразу „православний“ — завдячує своє фактичне зліквідування, згл. припинення, чи не йому?!

Тільки тих двох, у мягоньке пір'я порослих соловейків, що то на зелених соснах під Каменем і Камаркою „благальное пініє“ щебечуть, не було й нема кому прослідити, вияснити і звизитувати... А тимчасом ріжні люди ріжно пле-

Коронний декан Лемківщини.

(Або ковальський міх риманівсько-живецької кузні проти Українців на Лемківщині).

Відколи нашу українську Лемківщину узнано за терен найдивачніших „місійних“ можливостей і московсько-русотяпських експериментів, а в карпатських, гористих лісах, „на устрою“, „здаля“ від українського життя наших Лемків, зачала „дійсвувати“ риманівсько-криницька Адміністрація, тоді широка й голосна „русская“ слава загомонила також і над Оншодом¹⁾. Тут, недалеко від яструбачого гнізда партійної експозитури „Лемко-Союзу“, осівся чорний, драпежний крук, щоби своїм гострим, закривленим дзьобом клювати і діравити безпощадно й немилосердно здорове, живе тіло українсько-католицького Духовенства, та ссати теплу кров з українського, національного організму на Лемківщині. Тут, між нашими тихими й спокійними, оншодянськими, українськими горами зачався вовчий опікун і тато риманівського пискляти-новородка, що то серед тяжких болів марно й безславно загибаючої, „руської“ мами, при світлі темної звізди найріжнородніших інтриг і кирині, прийшов на світ, щоби гамувати й паралізувати спокійний, природний розвиток української національної свідомости, освіти й культури та українського життя на Лемківщині.

А тимчасом недобрі й непритяті, людські язика впевняють і кажуть, що „істинно-руський“ ерей Никита — то головний і найтепліший сповивач і огрівач живецько-„руського“ гнізда, то оживчий дух його праці, то мотор усіх „милостивих“, протиукраїнських проектів, потягнень і плянів його льокаторів, що це шеф його слідчого департаменту проти українських священників, що це генеральний оберпрокуратор „руської Адміністрації“, що це вкінці незрівняна слава Оншоду, Коронний „Дзекан“ Лемківщини!... Але даймо спокій тим назвам і титулятурам!... Для влучного й повного означення цієї „рус-

кой“, багряно-чорної птиці треба би вжити пребогатого змістом лексикону, „руського“ словара казюноної, московсько-монгольської півночі, а ми скромні Українці-Лемки його не вчилися й його не знаємо!.. Бо ми, дякувати Богові, не Москалі-русотяпи, ми до московсько-азійських посіпак не належимо, ні не декана Лемківщини...

Лучше буде, як пригадаємо собі хоч трохи дещо з тих безчисленних і безконечних слідств, інтриг, клевет, протоколів і доносів, звернених із такою ревністю, розгоном і намащенням проти „мазепинських ксендзов“, що буцімто не дають жити рачкуючому уже „руському“ новородкові, чи покидкові на „устрою“, та заколочують, — ах ті зухвальці! — мирний, „обединительний“, голубий сон Коронного Декана Лемківщини...

Явні, „рабочі“ подвиги, (бо тайних і скритих ніхто й не счишлив би), проти українських страдальців на Лемківщині розпочав цей вовчий приятель і тато від слідства й доносів проти свого найближчого сусіда й його родини. Здавалося, що вже таки конче вигризе його з парохії!... Відтак свій вовчий зір й апетит звернув він жарочно на Босько. Двері українського, приходського дому перед ним тут майже не замикались!.. Кожуть люди, що він прямо хотів злупити всю шкіру зі зненавидженого „мазепинця“ в Боську, бо щось аж 5, чи 6 слідств з довжезними, смачно списаними протоколами перевів проти нього! Здавалося в один час, так у Боську, як і в околиці, що вже впрост земля западеться від тих слідств і доходжень, що їх перепровадив шеф слідчого департаменту оншодянсько-живецької кузні „на устрою“ проти „мазепинського бунтівника й ворохобника“ в Боську. Але яюсь той „Мазепінец“, хоч який мягкий, давав собі досить раду з оншодянським вовком в овечій шкурі і не позволив себе ані морально зломити, ані побжертти вовчим клам „рус-

¹⁾ Оншод — ом, читай ззаду.

туть і говорять... А шкода, бо це придалось би, щоби „русская“ слава в тих околицях не призабулася, не погасла й не пропала!...

Або хочби таке! Тоді, прим., як Тилява занялася й горіла русофільсько-схизматичьким вогнем, що його підложили й роздули такі самі „католики“, як і він, то — чуеш, Фецю, слухай, що сталося!... — то він не поспішив тоді цей вогонь вгасити (мовляв, добре Українцям так!), лише глумливо, з кпинами сказав: „В Перемишлі не такі суть головачі!...“ А тепер, коли голодний, здихаючий, сліпий „руський“ курці трапилося під кінець її мізерного, нужденного життя, що під її здервілий дзьобик затрясулося зерно, то цей хитрий лис мстить на українських народніх працівниках і страдалцях, денунціюючи їх, та закидаючи їм „нельояльність“ для т. зв. адміністрації... Фарисею сліпий!... Лицеміре!... Ти чуеш, що каже до тебе в Євангелії Христос: „Вийми перш' бервно з твого ока, а тоді побачиш, як виняти скалку з ока брата твого“!... А тоді доперва, як це поліно з твого власного ока виймеш, будеш візитува-

ти, наставляти, протоколи списувати, доносити, оскаржувати й слідства проти українських священників та їх родин провадити!... А до цього часу сховай хвіст далеко під себе й мовчи, та не сідай по „горних сідалищах“, бо ти ще не Ординарій, ані навіть не декан після закону!... Тобі, Никито, радше в подертім плащі й кашкеті на торговицю до Рима нова пацята возити, як українським священникам деканувати.

Зрештою українська суспільність Лемківщини не має що журитися твоїми подвигами, ані боятися тебе, хочби ти, не знати, як горіжився, надував оншодяньський міх риманівсько-живецької кузні, дер й квичав... Бо як минулася й пропала татарва з наших земель, як минулися московсько-царські полчища, що в 1914—1915 рр. заливали наші гори й цілий наш край, так минеться теж й язва ріжних, коронних деканів, та воронячих гнізд на „устроїні“, а наша з правіку українська, а не московсько-монгольська, Лемківщина заживе чистим, спокійним і здоровим, УКРАЇНСЬКИМ, та ширим і правдивим, працюючим КАТОЛИЦЬКИМ життям!...

ДАНЬКО ОНШОДЯК.

Не буде безробіття!

Вписуймося на тримісячний ткацький курс, що відбудеться в Бонарівці, коло Стрижева, від дня 1. грудня 1936 р. під проводом ткацького техника п. Нагіта з Корчини. Крім того в Бонарівці буде окремо основана ткацька кооператива, що буде займатися купном і перерібною пряді та волоконних сирівців, як лен, коноплі і вовна.

Оплата за науку місячно 10 зл., харч і приміщення після умови з господарем.

Подання й гроші за 1 місяць висилати найдалше до 30. листо-

пада ц. р. на адресу: Василь Качмарський, Бонарівка п. Стрижуф. н. Вислоком.

Звертаємо увагу всій безробітній молоді на Лемківщині, щоби користала з нагоди, вчилася ремесла й перебирала промисл у свої руки. В цей спосіб легко розв'яжемо питання безробіття та перенаселення наших сіл, як також одну з найважніших справ — голоду на землю. Тому кожне село повинно вислати на цей ткацький курс бодай одного здібного та підприємчивого молодця, щоб у кожному селі були свої ткацькі варстаті.

Знову забороняють християнське поздоровлення!

Ще добре не прогомонила справа заборони християнського поздоровлення в селі Явірки, коло Нового Торга, а вже довідуємося, що учителі кажуть шкільним дітям у селі Шавне і Лубків у Сянїччині вживати, замість дотеперішнього християнського поздоровлення, при вході й виході зі школи поздоровлення: „Дзень добри пану“ й „До відзенья пану“. Свідомі громадяни

побоюються — зрештою цілком слушно — за своїх дітей, бо вони дуже добре знають, до чого таке веде! Цікаві також, чий це розпорядок?

Що ще гірше: в Лубкові учителька полька змушує українські шкільні діти молитись по польськи! Чи знає про це шкільний інспекторат у Сяноці?

(Діло 246).

НОВИНКИ.

Добрий спосіб на „гоїв“. В кількох містах середньої Польщі польські націоналісти причіпляють купуючим по жидівських крамницях ззаду на плащі картки з написом: „Ця свиня купує у жида!“

Крадуть як круки. Недавно застрілився в Городку один урядник магістрату. Слідство виказало, що в часі його урядування в магістрацькій касі пропало „лем“ 42 тисячі злотих.

Вийшов з тюрми в Новім Санчі Іван Думик зі села Потутори, пов. Бережани, гімназійний абсольтент. Його засудили були на 5 літ тюрми за те, що по селах виголошував промови і реферати.

Годі дочекатися. Ще в квітні 1935 року уневажнено вибори до волости в селі Шавне, коло Буківська, у Сянїччині та вибрано нову раду, але виборів вїята годі дочекатися. Досі ще урядує Юрій Киверчук, що — як то люди кажуть — продав усе за „тютюн і люльку“, щоб лише вдержатися на тім становищі.

Присуд на комуністки. Перед судом присяглих у Ряшеві відбулася розправа проти комуністичних діячок Рухлі Гранас і Маллі Корнблїт, що були членами місцевого комуністичного комітету. Обі комуністки засудежно на 7 літ в'язниці.

Чим ще славний Ряшів? Вісім смертних присудів виконано в Ряшеві від часу незалежности нової польської держави. Є це найбільша кількість смертних присудів, виконаних в одному місці.

Зударилися два поїзди. На двірці в Тячеві, на Закарпаттю, зударився моторовий поїзд з вантажним. Три особи згинули на місці, а 23 були ранені, з чого 5 тяжко. Катастрофу спричинив машиніст моторівки. Газові випари нафтового мотору ще старого типу заморочили його і він зомлів. Тимчасом поїзд з повною швидкістю наїхав на вантажний поїзд і розбився.

Корова впилася. Жандарм, що йшов через якесь село у північній Швеції, побачив корову, що йдучи дорогою, заточувалась від плота до плота. Нарешті впала. Жандарм при допомозі селян підніс корову і завів до обори власника. Тут ствердили, що власник корови провадив потайки горальню. Апарати були заїнстальовані в обори. Припадок хотів, що алкоголь вилявся до

жолоба. Корова напилась горілки і впила. Жандарми арештували власника.

Випадки не ходять по лісі. У члена Ради Кружка Сільського Господаря в Королів. Вороблику, свідомого громадянина Михайла Тупяка — стала велика шкода. Його кінь, вартости 250 зол. зломив собі таки в стайні ногу й то так нещасливо, що стався непригожий до дальшої праці. З огляду на часті випадки в годівлі домашніх тварин слід би засновувати в кожному селі Кружок Сільського Господаря, що вів би одночасно т. зв. забезпечувальний членський відділ та рятував своїх членів у непередбачених нещастях.

Рабують та ще бють. Недавно у присілку Солотвин, коло Криниці, на Копчовій незнані злодюги вкрали бідній жінці останню корову. Корову знайшли аж у Лабовій. — Зновже в Новій Веси вкрали також якісь невисліджені злодії чотири найкращі коні. А в ночі з 23. на 24. м. м. напали розбишаки на хату Дмитра Олесевича в Крижівці, біля Криниці, побили його, жінку і дитину молотами та зрабували коло 200 зл. і серед темної ночі повтікали. Під замітом грабунку арештовано циганів, що мали розмінювати в жида гроші, які пропали в Крижівці.

Пскаране богохульство. Коло Струмислової Камінки прийшов до своєї сестри чоловік, що звався Гладишовський. В розмові заявив він, що не вірить в Бога, казав покидати „богомази“ зі стін, сміявся, що „хлопи такі дурні, що скидають шапки перед хрестом“ і т. д. Кепкував, що хоч не має Бога в серці, але за те має гроші в кишені, врешті на доказ своєї безбожності сказав, що звалить хрест. І справді скинув один хрест при дорозі. Та в годину пізніше той безбожник не знати з якої причини застрілювався в лісі коло Ясениці. При нім знайшли 50 зл. Цей випадок викликав серед тамошнього населення велике вражіння. Хрест вже відновлено.

Вивезли до Берези, як пише польська преса, інж. Сергія Дуркота, комуністичного діяча. Він мав свого часу бути в Совітах, але його там так радо витали, що аж вивезли на Ураль. По кількох роках свого побуту в большевицькій раю, утік він назад до Польщі та тут мав пропагувати большевицькі ідеї на Лемківщині. Він теж мав написати брошуру п. н. „Лем-

ковина — Сибір“, в якій радив і хати лемківській молоді на Сибір.

Тайну горальню викрили в селі Вижня Мощаниця, новосандецького повіту — в одного господаря в пивниці. Від довшого часу виробляв той „фабрикант“ самогон і затроював ним населення, яке хоч які тяжкі часи й біда, але шпиритая та самогон попиває...

Так господарив, аж задовжив село на 5 тисяч. Громадяни села Туринська, коло Команьчі, тішилися, що мають так мудрого земляка, яким себе робив Степан Макух. Але його мудрість скінчилася аж його вїтуванням і то так „щасливо“, що громада мусіла платити по три рази податки. На добавок у хаті того „громадянина“ вчилася молодь села різних штук, пр. як вибивати шиби, робити шкоду в полі, красти та ще де-що, про що не годиться писати. До спілки „пана“ Макуха належав ще жид Горнік, Андрій Сопінка з Репеді і Дмитро Ващишин. Вони так „ревно“ працювали в селі, що тепер будуть відповідати за свою „науку“ перед судом. А люди мають нагоду переконатися, до чого веде злий примір і чим кінчиться.

Палять історію України. Не думайте, що в большевії, лише в селі Поляни, коло Горлиць. Саме ще в 1935 році Антонія Трохановська дістала на св. Николая першу частину історії України, видання „Світа Дитини“. Це не подобалося місцевій учительці Зембовій, яка забрала від дитини книжечку й спалила. Віддав ця „пані“ не знає, що такі книжечки перейшли належну цензуру.

Великі політики. По українських селах у Новосандеччині крутилися різні підозрілі типи, які агітували між селянами, щоб всі господарі вписувалися до „вітосівської“ організації. Це дурманення й агітка скінчилася тим, що деякі агітатори попали за решітку і там будуть мати нагоду роздумувати над своєю дурнуватою роботою.

Ті, що пють денатурований спирт. В окружнім суді в Перемишлі відбувається сумний процес, якого історія така: Перед кількома місяцями в домі Василя Маньори та Миколи Ваньчури зі села Шкла в Яворівщині відбулось весілля. Бідні селяни хотіли погостити чимсь гостей і подали на стіл — денатурований спирт, приправлений ягодами. Гості підпили собі добре, потанцювали, а другого дня один з гостей, Михайло Свобода помер

Історія біблійна в образах

сторін 64, біблійних ілюстрацій 56 + титулова ілюстрація. Накінці поміщені щоденні молитви. — Даймо кожній шкільній дитині цю книжечку. Ціна з поштовою пересилкою 25. грошів. Замовляти найменше по 6 примірників у Видавництві „Криниця“ Перемишль, вул. Водна 10. Скр. поч. 145.

від затроєння спиртом. Крім того, молоді, гарні хлопці, Андрій Козак і Ілько Мотиль осліпли зовсім від денатурованого спирту. І ось на днях в Перемишлі на судову розправу покликали і тих двох нещасливих парубків, які на весіллі бавились, гуляли, потім пили денатур і — зовсім отемніли на очі. І суддям й оборонцеві і публіці рвалося серце із болю, коли ці два парубки, молоді, здорові, вродливі, зізнавали про те, як то весілля стало для них початком трагедії.

Контрактують терени під нафту. Недавно їздили якісь два пани з сяницьким нотарем і робили контракти на господарські ґрунта в селі Крехівська Воля, Семушева, Глумча й Лодина. Деяким господарям подавали вже завдатки по 15 зл. від морга. Але ціле контракування якось дивно виглядає, тому добре булоб наперед перевірити, яка фірма має намір вертити за ропою та щойно тоді приступати до угоди.

Продавав місяця до раю, або скільки то ще живе несвідомих людей. В Кишиневі арештували православного черця Антона, що використовував темноту селян і продавав їм „місяця в раю“. Він нарисував навіть плян раю і продавав місяця відповідно до їх „якості“ по ціні від 2 до 10 тисяч левів (румунські гроші). Жертвою ошуканця стало багато мешканців в Басарабії.

Листопад — місяць українських інвалідів. Не сміємо забути наших інвалідів! Дохід з листопадових днів жертуйте на допомогу українським інвалідам. Збірки пересилайте на адресу: Українське Товариство Допомоги Інвалідам, Львів, вул. Потоцького ч. 48.

Вже й в Канаді бють жидів. В східній Канаді в місті Монреаль канадійські французи вже два рази повітовкували вікна в тамошніх жидівських крамницях. З того, що поліція арештувала аж 500 осіб виходить, що там протижидівські галабурди були дуже великі.

Старі шляхи нового апостольського адміністратора Лемківщини.

Найбільший клопіт о. д-ра Я. Медвецького: перенести осідок курії з Риманова до Сянока. — Москвофільська дурійка триває далі.

Апостольський адміністратор Лемківщини, о. др. Яків Медвецький розіслав підчиненим собі священикам до підпису дві рівнозвучні петиції, щоби перенести осідок адміністрації з Риманова-Живця до Сянока, — а то: одну в латинській мові до Апост. Нунціятури у Варшаві, та другу в польській мові до міністерства віроісповідань й освіти у Варшаві. У петиціях тих кажеться, що комунікаційний зв'язок клиру і вірних Лемківщини з Апост. Адміністрацією є утруднений, тому, що осідок Ап. адміністратора в Риманові-Живці, положенням серед лісів, у горах, є віддалений від залізниці на 9 км, лихою воєною дорогою, яку осінню та зимою через сніжні заклики неможливо перебути. Крім того, як підчеркується у петиціях, у Риманові-Живці нема готелів і ресторанів.

Як ті петиції поладять компетентні церковні й світські чинники у Варшаві, та чи і скільки проєктоване перенесення осідку апост. адміністратора з Риманова-Живця до Сянока було б доцільне й пожиточне, — у подрібній розгляд цієї справи тепер не входимо. Це зрештою для т. зв. ап. адміністрації, яка на підставі заключеної в 1934 р. та обов'язуючої на час 10 літ конвенції має існувати лише до 1944. року (хіба, що ні один з контрагентів не виповість її після того часу — тоді вона автоматично на такий сам період буде продовжена), — лише річ другорядної ваги. Бо першорядна річ для ап. адміністрації це — на нашу думку — здоровий реалізм, справедливість та жертвенна праця її керманців і її політичного апарату.

Апост. адміністрація мусить в управі Лемківщиною твердо стати на реальному ґрунті, а саме мусить признати й респектувати факт, що Лемківщина була, є і буде та мусить бути українська. Українська національна стихія на Лемківщині є вже тепер непереможна. Наш український лемко вже тепер добре знає, розуміє і відчуває, що він не москаль, ані поляк, чи член якогонебудь іншого народу, а українець, що його серце бється для української справи.

а не для Москви. Тому усяке штучне гальванізування завміраючого москвофільства на Лемківщині вважаємо не тільки за беззглядне й недоцільне, але і для самої апост. адміністрації та для добра католическої Церкви на Лемківщині за небезпечне й надзвичайно шкідливе. Бо таке штучне підтримування апост. адміністрацією москвофільства на Лемківщині може хіба тільки викликати протицерковні та протирелігійні настрої серед українців Лемківщини, заганняючи палкіші та менш зрівноважені елементи до безбожницького й комуністичного табору. Тому такий подвиг риманівської курії як уведення етимології в листуванні з українсько-католицьким духовенством на Лемківщині вважаємо не тільки проявом нісенітного та смішного анахронізму, але просто крайнім не тактом та образою загалу українського духовенства й українсько-католицьких вірних Лемківщини. Ця новозаведена канцелярська практика риманівської курії є новим експериментом, який наближує лемків до православ'я, замість їх від того віддалювати. Або далі: чому то риманівська курія досі не оголосила знаного пастирського листа Митрополита Андрея проти комунізму, що його оголошено в інших наших єпархіях, та який стрівся з загальним признанням католицьких кругів і відбився широким відгомном не тільки у нас, але й далеко поза границями краю?!... Чи може тому, що Лемківщині не загрожує комунізм?! Або чи може в Риманові-Живці аж такі бідні, що вже не мають за що цього листа видрукувати, або чи таки може боятися вжитих у ньому термінів і згадок про Україну та про український нарід?!...

Апост. адміністрація мусить бути також справедлива. Тимчасом зовсім не годиться з поняттям християнської справедливості придумувати в риманівській курії найпоганіші проєкти, якби то винищити й ліквідувати українське духовенство на Лемківщині. Нам відомо,

Присилайте дописи з Ваших сіл.

що ті проєкти виготовлює і проводить один з найближчих сусідів і дорадників апост. адміністрації, „істинно-руської діятель“. Яка сліпа ненависть до українців розпирає того „руського“ можновладця ап. адміністрації, видно це з того, що він переводив щось аж 5 (пять) слідств проти одного з найдіяльніших українських священиків Лемківщини. Про численні переведені ним слідства проти інших українських священиків вже тут не говоримо. А все це робиться виключно на те, щоби такого священика-українця знищити, морально зломити та зліквідувати.

До цієї системи належить обсаджувати найкращі парохії на Лемківщині напливом, під душпастирським оглядом маловартним москвофільським елементом, підчас коли першорядні душпастирські українські сили на Лемківщині мусять нидіти й безвинно покутувати по різних Чорних, Святковах, Радоцинах та інших здеправованих москвофілами „карних“ гірських оселях, а до того ще серед різних шикарних вичікувати тієї хвилини, коли то з напливом вихованків із Кракова вони будуть остаточно зліквідовані.

Або: як назвати таку справедливість, як одному з „істинно-руських“ духовників призначають по 200 зол. місячно (відсотки з ульокваних фондів парохії) і то поза місячною дотацією, підчас коли на зненавиджених „мазепінських ксендзов“ накладають непосильні чиншові тягарі за аренду приходських темпоралій — і то тоді, коли ті здогадні і уроєні „неблагонатьожники“ не мають навіть часом чим листа оплатити?!...

Отже з цього виходить, що хоч змінилася вправді персональна обсада адміністрації, змінилася також дещо і тактика, то проте залишилася і надалі та сама система, та сама засаднича протиукраїнська лінія риманівських правителів на Лемківщині! Або наприм. недавно минуло, просто епідемічне перекидування українських священиків з місця на місце, — чи не було це моральне ломання й матеріальне нищення ненависних „мазепінцев“, підчас коли „руські“ сиділи собі преспокійно в багатих та інтрантних парохіях і в кулак сміялися з невинних, українських скитальців. А наш український лемко все це добре бачить, нильно прислухується та знаменито розуміє у чому річ!

Український віруючий загал на Лемківщині очікує й домагається також від апост. адміністратора цієї щирої та жертвенної праці для добра катол. Церкви та українського народу на Лемківщині і дуже сумно та дивно, що світські люди мусить пригадувати апост. адміністраторові його обов'язки супроти Церкви і вірних. Ось на прим. греко-катол. вірні-лемки раді би пізнати й побачити нового апост. адміністратора, бажали б почути його відправи, послухати його науки, предложити йому на місці свої домагання, жалі й потреби та оглядати конкретні успіхи його праці й трудів, які він обов'язаний нести. Його безпосередній зв'язок з вірними конечний в часі, коли комуністична пропаганда намагається ослабити й розсаджувати наші парохії. Бо де вівцям грозить небезпека, там повинен спішити й пастир, а не критися поза стіни деревляної „палати“, або втікати перед ними аж до Сянока!... Тимчасом — на жаль — досі новий ап. адміністратор ніякого безпосереднього зв'язку з парохіями не встановив, ніяких парохій ще не візитував і — як видно з практики — більшу вагу кладе на звіти своїх прибічників, ніж на безпосередні інформації інтересованих. Людей щирої ідейності, пожертви й праці хоче віруючий загал Лемківщини бачити в курії та біля курії, а не людей жадних матеріального зиску й пустої кар'єри, експериментаторів на українських священниках та пропагаторів політичного москвофільства. Віруючий загал Лемківщини хоче, щоб його ду-

ховні провідники рахувалися з його опінією, прислухувались до неї і не ображували її.

Отже не перенесення куріяльного осідку до Сянока це найголовніше, актуальне завдання апост. адміністрації, але передовсім строга, на моральних принципах та на католицьким церковнім праві, — а не на критеріях партійного москвофільського ключа — оперта справедливість і безсторонність в управі всіми церковними справами й українським духовенством Лемківщини. Далі: на Лемківщині потрібна щира, ідейна, ревна й жертвенна праця в курії та поза нею, котру можуть виконати, як слід, тільки ідейні й жертвенні, українсько-католицькі священники, а не скомпромітовані епігони завмиряючого москвофільського руху. І тому новий апост. адміністратор краще зробив би, колиб спирався на живих силах народу, ніж на таких імпортованих зі Львова москвофілах-прибічниках, як ославлений п. Ц., над „утратою“ якого плакав „Рускій Голос“!

Коли апост. адміністратор не братиме під увагу тих конечних, життєвих постулатів Лемківщини, то хоч би нещасну апост. адміністрацію перенесено не то до Сянока, але навіть і на місяць (для більшої вигоди: готелів, ресторанів і покоїв) — то все те скінчиться остаточно фіяском і компромітацією не тільки апост. адміністрації, але й престижу греко-католицької епархії. І вийде лише з цього користь для большевизації або латинізації краю. (Діло, ч. 250).

— 0 —

Листопадові роковини.

Осіньна неділя 1. листопада 1936. — неділя, що в сірий, сповитий холодною мрякою сумовитий день розпалила у серцях українців радісні спомини Великого Дня. Спомини, що гей на світляному екрані мигнули перед очима у такий самий осінній ранок... Ранок, що в ньому дужі руки українського воювача двинули розгонове колесо нашої історії, щоб трунути його заворотним гоном уперед.

І хоч довгих вісімнадцять літ, довгих, як вічність, важких як горе і буденно-сірих, як ті сірі осінні дні, проминуло від листопада 1918 року — пам'ять про них не згасла, як не згасне сонце.

Всі ті, що брали участь у свят-

куванні Листопадових Роковин, відчували це в неділю у кожному приспіненом живчику свого серця, що хвилювалось на могутній спомин про Тих, що хоч уже від нас відійшли, Невмірущу Надію і Віру як заповіт нам залишили.

З приводу всенароднього 1. листопадового свята у Львові відправив Впреосв. Кир Іван Бучко в катедральному храмі св. Юра архієрейську Службу Божу в оточенні діяконів та численної асистії. Святочну проповідь виголосив о. пралат Куницький. Церква була виповнена вщерть. Почесні місця займали представники українських центральних установ, генерал Мирон Тарнавський і бувші члени у-

ряду Західньої Української Народньої Республіки.

Як довідуємося з українських часописів — Великі Листопадові Роковини святкували всі міста, де живуть українці.

ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД У КРАКОВІ

Річницю Великого дня відсвяткував Краків Панахидою за Поляглих Героїв. Панахиду відправив о. Павло Хрущ. По панахиді в салі місцевої філії Просвіти відбулася Святочна Академія з рефератом Лапичака Томи, відогранням „Великого Дня“ — Р. Купчинського, деклямацією Богдана Умриша: вибрані сонети Кравціва. Мужеський хор співав „Ми йдемо в біт“. Саля була переповнена місцевим громадянством. Академію закінчено Національним Гимном.

Хто спомагає кому.

У Польщі є чотири головні причини, що спричинюють зріст безбожництва й в парі з ним кому. Перша причина — це жида, які найбільше поширюють безбожництво і деморалізацію; всі огидні, безсоромні та протихристиянські книжки, брошури, картки і т. д. виключно жидівського походження й видання. З цією язвою треба якнайбільше боротись й уникати всего, що жидівське.

Друга причина це безробіття молодь, яка слухає ворожих підшептів жидівських пророків, що її обіцяють рай на землі (подібний як у большевії, де мільони людей гине з голоду — прим. складача!).

Третя причина й розкладова сила, то різні партії як соціалісти, радикали, тісно споріднені та зв'язані з комуністами, бо вони теж нападають на священників, Церкву й єдність народу — їхня робота: ловити рибу в мутній воді.

Остання причина це кількамільонова армія тих, що не мають ніякої власности. Тому саме між ними хитрі жида, використовуючи дуже скрутне положення, викликає внаслідок тяжкої світової кризи, поширюють ворожі кличі, щоб підпалити світ і побудувати царство диявола на землі.

— 0 —

Всі письма й листи адресуйте „Наш Лемко“ Львів, Зіморевича 2.

Український Музей в Америці.

В американському місті Стем-Бережани, Перемишль і т. д., але Форд, Ко., де живе багато наших земляків, відчинили недавно Український Музей. Музеями називаємо теми, де зберігається наша старовина, пам'яткові цінні образи, одяги, книжки, зброя, посуда та інші вартісні речі, що зв'язані з українським національним життям.

У старому краю маємо такий музей „Лемківщина“ в Сяноці, великий Національний Музей у Львові, при вул. Мохнацького 12, Музей Богословської Академії при вул. Коперника 36, та дуже цінний Музей Наукового Товариства імені Шевченка, при вулиці Чарнецького 24, у Львові. Маємо також українські музеї в інших містах, як Самбір,

основання Українського Музею в Америці треба привитати, зокрема ще й тому, що в цьому музеї будуть зберігатися всі пам'ятки з еміграційного життя українців, у першу чергу наших земляків Українців з Лемківщини, що перші створили велику українську організацію на вільній землі Вашингтона. Починаючи з основи музею дав Впр. о. Чапельський, бувший наш катехит у Сяноці. Адреса музею: Ukrainian Museum and Library, Glenbrook Road, Stamford, Conn. U. S. A. Там прохаємо всіх висилати пам'яткові речі, знімки з поясненнями і підписом і т. д.

Важне для втікачів від війська.

Всім нашим людям, що втекли від війська в Польщі і скриваються в краю, або перебувають за границею, треба пригадати, що можуть користатися з амністійного закону, якщо зголосяться до дня 31 січня 1937 р. у приналежних старостах, магістратах або повітових командах. Проти кого є вже донесення за дезерцію, той може зголоситися також у приналежній військовій прокуратурі. В тій цілі треба приїхати до краю, бо оголошення в польських консулятах за границею не вистарчає до того, щоб одержати амністію.

Тому всі, що мають рідню та хотіли б колись бачитися з нею, а не можуть вернути в рідні сторони — повинні скористатися з амністійного закону та особисто зголоситися у відповідному уряді.

Що нового в політиці.

В Іспанії залізний перстень повстанчих військ довкола Мадриду затискається, повстанці бомбардують місто вже з гармат. Совети прислали червоним 40 танків і 100 літаків, обороною столиці кермує большевицький генерал Горев, що боронив Царицина.

Большевики ще донедавна безлічно заперечували перед усім світом, що вони не мацають пальців в іспанській справі — тепер уже з цим не криються. Вони посилають там багато зброї та муніції, українські чорноморські пристані Миколаїв і Одеса забарикадовані тими транспортами.

Зновже тісний союз Німеччини з Італією затривожив найбільше большевиків; преса большевицька аж захлистається від люті, що цей союз — довершене діло.

У Польщі дальше ведуть боротьбу з жидівською спекуляцією; у зв'язку з тим кілька тисяч жидів-купців покарано гривнями.

Присилайте належність за книжки і передплату!

Франц Коковський.

Від Сянока по Динів.

(Мандрівка півн.-східними межами Лемківщини).

Щоб не відбитися далеко, перепливаємо по річці Сян та опинюємося в Добрій Шляхотській. Це старе село, основане в 1402. р. Польський король Володислав Ягайло надав у цьому році за якусь заслугу трьом братам із Улюча: Іванові, Дмитрові та Ванькові поле зване „добра“ враз із численними привілеями. За надане поле та привілеї мали вони наказане спішити в три коні на кожну війну, чи потребу короля.

Мешканці Доброї, що пізніше прибрали прізвища Добрянських, це вже в XV. столітті особливий стан населення. Стоять вони посередині між „кметем“ і „шляхтичем“, не є нічий піддані, сидять на батьківських наділах землі, розпоряджають ними довільно. У 1467. р. купує сяніцький міщанин Іван Кочан одну третю Доброї за 50 гривень. На тодішні часи це великий гріш. Поселенці Доброї були українці й до цієї пори вдержалися при вірі та народності батьків. На 1700 українців є в селі не більше 150 зайшлих латинників. Проте школа там — утраквістична. Українці мають свої установи „Самопоміч“ та „Український Народний Дім“. Є в селі також каца Стефчика.

Наданих собі привілеїв пильнували мешканці Доброї. У кожного польського короля вміли вони постояти за їх потвердження. І так потвердив ці привілеї король Жигмонт Август, потім знову Володислав IV. у 1634. р. В Добрій існує ще досі цікава пам'ятка нашого давнього будівництва. Це стара дзвіниця у виді оборонної вежі.

За горою Магорою (507 м. понад poziom моря) розложилася Добра рустикальна, що властиво творить одну цілість з Доброю шляхотською. Але тому, що вона повстала значно пізніше від Доброї шляхотської та ще тому, що в ній поселили людей, що не мали привілеїв, а навпаки мусіли платити чинші, а потім ще відробляти панщину, назвали її рустикальною (ніби по нашому: хлопською).

Досить можливою дорогою доїжджаємо до Улюча. Це попри Селиська, Володж та Павлокому може найсвідоміше село в березівському повіті. Числить майже 1200 українців, 160 латинників та аж 180 жидів. Цим останнім починає бути трохи круто в селі, особливо з того часу, коли в селі почала свою діяльність наша кооператива „Єдність“. Почалися різні скарги та доноси, наші люди пересиділись і по тюрмах і в Березі, але робота робиться, жидам починає бути тісно в селі. Дуже гарно розвивається читальня „Просвіти“. У Сяніччині відомий зо своїх виступів прегарно ведений, здисциплінований хор під орудою Романа Солтикевича, сина місцевого пароха. У селі велика солідарність, велике зрозуміння національної справи та честі.

Читальня загрожує публичній безпеці.

В селі Межиброді коло Сянока заснували селяни читальню „Просвіти“, яка дуже добре розвивалася. Це не подобалося сяніцьким москвофілам і вони так довго ходили до цього села та підбурювали своїх прихильників в чит. Качковського, аж вони напали в ночі в зимі 1934 р. на хату селянина. В якого приміщувалась читальня „Просвіти“ і побили його тяжко разом з дружиною. Після того поліція зробила донос до сяніцького староства й воно покарало ще нападеного, бо в стрісі хати найшла поліція кріс. Зате винувників нападу поліція не викрила. Після того воевідство розв'язало чит. „Просвіти“ в Межиброді, а міністерство вн. спр. затвердило цю постанову. В мотивах свого рішення міністерство вн. спр. подало, що 1) до чи-

тільні приходила шкільна молодь і 2) що читальню опанували особи, які викликували фермент між мешканцями Межиброду, що мають різні політичні й національні переконання. Тому кількома наворотами дійшло до бійки між населенням і до нападів на спокійних громадян. У таких умовах далі існування читальні загрозувало безпеці, спокоеві й публичному ладові.

Осьтак москвофіли досягнули свою ціль і нині в Межиброді читальня Качковського не має вже конкурента. Читальню „Просвіти“ стрінула там така сама доля, як багато інших читалень „Просвіти“ на Лемківщині: їх влада позамикала, бо вони новигідні для „регіональної політики“ на Лемківщині.

— о —

З українського життя в Кракові.

Дня 25. X. п. р. відбулися в селі „Просвіти“ II. Загальні Збори Самоосвітньої Секції Робітників і Ремісників у Кракові. Секція гуртує українських робітників і робітниць, що їх доля кинула шукати хліба на еміграції. Мимо короткого існування, бо ледви півтора ро-

ку, Секція може почванитися великими надбаннями, коли зважити який не вироблений організаційно матеріал існував в Кракові між ремісництвом ще тому рік. Секція мала цього року 97 членів. Управа улаштувала для членів бухгалтерійні курси, що їх вів студ. Матчи-

коли два роки тому влада парештувала була на жидівські доноси декого з тамошніх молодих, ідейних громадян (до речі кажучи, їх по слідстві випускали на волю, а слідство припинили), молодь із цілого села щиро підпомагала в праці батькам приарештованих, щоб хазяйства не потерпіли.

Улюч (в актах стрічаємо теж назву Улич, або Юлич), стара оселя, що своїми початками сягає старо-українських, княжих часів. Із пізніших часів задержалася в Улючі стара церковця, побудована в 1510. р. Вона для нас така цінна пам'ятка, що не можу здержатися, щоб не сказати про неї хочби кілька слів.

Сама церква збудована з грубого дерева (була крита гонтами, а від 1906. року бляхою) з одною вежою посередині й двома хрестами, один над входом, другий над престолом. Ціла церква, з виїмком престольної, оперезана на бойківський лад піддашшям. Церква ділиться властиво на дві частини, перша від входових дверей, 5 м. задовжки та 5 і пів м. ширини, має стелю нижчу; друга задовжки 7 і пів м., 9 і пів м. ширини, має склепіння банясте з хорами. Престольна частина 4 і пів м. довга, 6 і пів м. широка, творить неправильний шестикутник. Захристії в церкві немає, є тільки по обох боках головного престолу заглиблення 2 м. довге й широке, що творять неначе дві захристії.

В церкві бачимо три престоли: головний і два бічні, але це престоли нові. Головний престол по-

ЦЕНТРОСОЮЗ

Львів, ул. Зіморевича ч. 20/22.

поручає мила власного виробу до прання й миття з запахом, мило тоалетове (тройкий формат), мило до голення; нитки з власній навивальні. — Займається експортом: яєць, беконів, фасолі заграницю. Має на складі: штучні погної, насіння, господарські машини і приладдя — Всі українські Кооперативи на Лемківщині робить замовлення тільки в „Центросоюзі“. Львів, Зіморевича ч. 20/22.

шин і Лаба. Улаштовано теж 5 ширших сходин, на яких самі робітники деклямували і читали реферати, кольтпортовано газети, улаштовано курс танців, перепроваджено акцію економії, якою займався п. радн. Пацкань. Акція ця ослабла по вїзді п. Пацканя з Кракова Новибраний голова Секції п. Голей Юрко дає запоруку, що праця в Секції буде ще кращою, бо мимо великої праці дотеперішньої Управи завдання Секції ще не всі закінчені, а деякі ще не початі.

В дискусії забирали голос теж студенти, що прирекли свою поміч Секції, але на загаль студентів було мало. Збори закінчено Національним Гимном.

ставили в 1906. році. Старий зате іконостас: напис на ньому свідчить, що поставили його в 1682, або 1683. році. Посередині іконостасу царські врата, широкі 1 м. та високі 2 м. На них намальовано 4 евангелістів та образ Благовіщення й Вознесення, на правому боці образ Христа, а на лівому Матери Божої. По правому боці діяконських дверей є храмовий образ Вознесення, а по лівому боці Собор св. Івана Хрестителя. Над цими образами видно по правому боці образи з подіями з Нового Завіту, та над ними 12 апостолів. Іконостас і церкву малював Степан Дзегалевич, підпис його видно на іконостасі по лівому боці образів. Побіч цього підпису є ще нечиткий підпис „М. Виники“ (або щось подібне). Над бічними престолами видно образи, що походять мабуть ще з старшого іконостасу. Всі образи мальовані на дереві, оливними фарбами, а один із них, що представляє св. Йосифа з Ісусом, має ще й деревляні рами. Церковця, хоч мала, побудована на високому горбку, що зветься Дубник, робить дуже гарне й миле вражіння, а старі дерева довкола неї свідчать про її довгий вік. Але це не була перша церква в Улючі. Перша згадка про церкву в Улючі появляється вже в 1443. р., а священиками при ній були Яцко та Іван. Церковця з 1510. р. — це стара повасиліянська церква. При ній був монастир, що його скасував австрійський цісар Йосип II. Із відписів різних привілеїв, що заховалися в Улючі, видно, що монастир та церква служили за охорону населенню в часі татарських нападів, бо в цих

Боротьба з неграмотністю на Лемківщині.

Над стрімким берегом безіменного, гірського потічка, що вливається до ріки Вислока, розтаборилося невеличке лемківське село Завої. Тихе, між гори заховане село, віддалене від повітового міста Сяноці 40 км. та від залізниці 20 км.

Про його минувшину небагато скажемо; хіба стільки, що в селі ще від його основи не було школи. Тамешні господарі Галі, Земляни, Маценьки, Медаки, Поповичі, Рогачі, Смолеї, Шкаліб'яки, Югаси, Ярецькі жили своєрідним життям; нікому теж і не снилося про якусь книжку, або науку. — Боже святій — орати, сіяти не така велика штука, щоб аж у книжках за нею шукати; кожний у горах знає орати, ще малим погоничем цієї штуки навчився. І крайку на капелюх виплете, й хату сам побудує, ба й ліс викурчує, та ще й худібку догляне. У горах люди приходять на світ з таланом. А треба на Різдво купити свічку, або фарбку до писанок, до Риманова кожний знає дорогу стежками. Прийде лист з Америки, або з війська — Андрій Медаків або Петро Галь перечитає та відпише. Молитву („пацір“) старенька бабуня з пам'яті навчає своїх діточок; пісні при роботі почувеш, усі співають, ще на своїх христинах наслушаєшся їх доволі — ціле Боже літо

— й зимою при жорнах, або прядки переспівали б не знати які пісні впродовж довженької зими.

Правда, далеко ще до світової війни заходило кілька завійчаників до старенького дякоучителя в Тарнавиці, Миколи Хомяка, один навіть з них Іван Ярецький став священником, інші виїхали за хлібом до Америки, але це не мало більшого значіння, бо до Америки кожний міг їхати, коби лише здоровий, — та що неграмотний — кому це шкодить?

Над цим самим берегом, у низькій хатині проживав малий Дмитруньо Смолей.

— Годі, браття, не будемо далше так загигати, що з нас сусіди насміхаються та прозивають. Я вже сам азбуку складаю. Будемо разом.

І так почалася тиха, мозольна праця; але яка вдячна. Вже в 1931 році кипить у селі. До Дмитруневої хати вечірками сходиться молодь. Рахунку не вчать, бо рахунок сам приходиться, лише писати, писати й читати. Охотників щораз більше. Скоро не буде між молоддю в Завоїх ані одного неграмотного. Навчання ведеться дев'ятковою системою; один другого вдома навчає.

Водночас старші газди раду вважали: свою школу побудуємо. Дерево й майстрів маємо своїх, на-

значимо ще збірку, дещо брати за океаном допоможуть і наша школа стане побіч церкви на горбочку. Ще цієї осені. Так було в 1932 році. Але шкільна влада в Сяноці не узнала шкільного будинку як відповідного для приміщення шкільної дитини та окремо для вчителя.

Завійчани щераз їдуть до Сянока, але вже зі старанням про рідношкільного учителя у Філії Р. Ш. в Сяноці. Одначе теж безуспішно, бо Філія немає відповідних фондів.

Не лишається нічо інше, як лише поширити й піднести шкільний будинок. Біля школи гарячкова праця, хоч у полі жнива, бо комісія прийде.

Дійсно прийшла та знову наказала будинок цілковито переробити.

— Га, треба, немає ради. Завійчани продають школу, розбирають аж до фундаментів і на основі вірцевого пляну росте, як здоровий гриб на дощі, великий, просторий, повний сонця шк. будинок.

Стрінете сьогодні кого зі Завоїв, радо буде Вам оповідати — три рази ми будували й бурили школу, але врешті добилися свого. Не буде наша дитина без очей погібати. Бо й Митруня няньо (батько) пропав пропав десь в Америці тому, що не мав відчинених очей і без язика пішов за кращим хлібом... Та хоч досі ще немає учителя, але наука йде.

Юліян Тарнович.

привілеях згадується про те, що монастиреві надається нові землі за те, що вразі ворожого нападу мешканці Улюча могли схоронитися в монастирі.

Коли на якомусь святі, чи торжестві співаете наш національний гимн „Ще не вмерла Україна“, вам може навіть і на думки не прийде, що мелодію під цей гимн уложив улюцький уроженець, наш славний композитор о. МИХАЙЛО ВЕРВИЦЬКИЙ. Той самий, що написав музику (кантату) під Шевченковий „Заповіт“, уступи до Служби Божої на мішаний хор та мужеський хор, та багато-багато музичних творів. Колись славилися широко по всій Галичині його співогри „Підгір'яни“ та „Сільські пленіпотенти“. Лемківщина, а з нею Улюч, можуть бути горді, що дали Україні першого національного галицько-українського композитора в ХІХ. ст., бо Вервицький уродився в 1815 р. (помер у Млинах, в Яворівщині).

Ще одна цікава та характеристична річ: в Улючі немає сліду старих вишивок. Є тільки нові, привезені до села зо сходу. Зате є там своєрідний виріб коронок — прикрас жіночого одягу, а їх зразки найдете в сяницькому музеї „Лемківщина“.

(Далі буде).

Церква в Теречі.

Культурний рух нашого села.

НА СТИЦІ.

Селиська, невеличке село над Сяном, 8 км. віддалене від Динова. Населення Селиськ ще з початком 19. століття в більшості українське, але вже впродовж 19. ст. сильно спольонізувалося. Так, що коли, близько 40 літ тому, прийшов до Селиськ новий парох о. Теодор Савойка, в селі ніхто вже по українськи не говорив і не було навіть з ким братися до праці. Цей стан, що в нім тоді були Селиська найліпше схарактеризує подія, що, коли новий парох в якийсь час по своєму приїзді хотів оснувати касу Стефчика, то на основні збори майже ніхто не прийшов і щоб мати вимагано законом число членів, мусів „позичити“ собі їх аж з Володжда, де потрапив вже людей де що освідомити.

Але й в Селиських свідомість зачала поволи підноситися. В 1906 році засновано читальню Просвіти, що містилася в хаті селянина Михайла Сича, а де що пізніше приступлено до будови Народнього Дому.

Праця о. Савойки не подобалася ворожим чинникам і в пам'ятнім 1914 році він опинився разом з двома синами в Талергофі, а в селі почалася агітація за переходом на латинство.

Перервану війною працю відновлено по війні. Заложено кооперативу й відновлено чит. Просвіти (1925-р.) але на село прийшла язва сельробізму, а з цим і розбиття й боротьба за впливи в читальні й кооперативі. Смерть Хвильового, Скрипника й Стронського не пройшла й в нас без сліду й нині національні сили в селі сконцентровані; сельробізм сильно захитаний мовить. Це дало можливість підсилити працю в кооперативі та ще більше в читальні. Прибуло багато нових членів, так, що дотеперішня читальняна домівка показалася затісна й на ширших сходах членів рішено добудувати до Нар. Дому ще одну комнату. Працю розпочато ще на весну 1933 р. і комната стала б вже давно, якби не перепони зо сторони чужих. Справа була кілька разів аж у воевідстві, приїздили комісії з волости й зо староства, аж вкінці, в липні цього року, коли мури майже вже стояли, комісія, що приїхала з Березова, дала приказ до 8 днів мур розібрати. Між українцями повстало велике

занепокоєння й шарікання, але парох о. Савойка як голова Будівельного Комітету поїхав негайно до Львова й воевідство не тільки, що казало староству відкликати приказ розваляти мур, але навіть дозволило будову продовжати. Тепер саля майже готова.

В останніх роках праця в читальні досить оживлена; на 120 можливих 84 вписаних в члени читальні. Але це завжди так бувало. Були часи, коли теперішній місто-голова Володимир Бак ходив по селі й наганяв членів до читальні, що воліли стояти на дорозі й говорити нісенітниці, замість чогось доброго послухати в читальні.

До читальні приходять такі часописи й журнали: Батьківщина, Просвіта, Жіноча Доля, Жіноча Воля, Українська Бібліотека, Наш Прапор. Крім цього приходять до села: Наш Лемко, Українські Вісті, Дзвіночок, Місіонар і Народня Справа.

Відчувається в селі брак українки-інтелігентки, що могла б зайнятися працею серед жіноцтва. Зорганізовано вправді на весну 1934 р. „жіночу секцію“ при читальні й багато жінок тоді записалося в члени, але ця секція існує більше на папері й спеціальної праці, крім загально читальняної для жіноцтва ніхто не веде.

Через останні 3 роки йшли також змагання, щоб побільшити читальняну бібліотеку. Багато в цій справі помогли нам пп. Стецики, що занялися збіркою на цю ціль серед наших братів-емігрантів в Америці. За зібрані в цей спосіб гроші закуплено біля двісті книжок, так, що читальняна бібліотека має тепер понад 420 книжок.

При читальні працює вже від кількох літ Аматорський Гурток, що дає вистави в своєму й в су-

Кооперативне Товариство

„РИЗНИЦЯ“

в Самборі

поручає свій багато засоблений склад всіх церковних предметів. Направляє старі фелони по найдешевшій ціні. Приймає замовлення на іконостаси, престоли, проповідниці, золочення іконостасів та малювання церков по цінах найнижчих за повною гарантією.

сідніх селах. І треба признати, що аматори вже досить вироблені. А селянин Михайло Нагірний може сміло в режисерії й в характеризованню заступити інтелігента. В останніх часах відіграно вистави: „Чортеня“ й „Мати“.

Хор зорганізований також при читальні числить 16—20 осіб. Найгірше з тим, що дівчата, які вийдуть заміж і хлопці, що оженяться відпливають з хору, а доплив до росту малий, бо багато дівчат виїжджає на службу до міст. Другою недостачою хору є часта зміна диригентів. Від березня цього року провадить хор і аматорський гурток п. Стедик Данило, першорядний диригент і дуже здібний режисер.

До цих, що працювали на терені селиської читальні належить зачислити крім вище згаданих о. Савойки й Д. Стедика, — ще Р. Поливку й С. Сірко.

У Визвольній Війні тільки двох селищан, синів пароха брало участь; один з них згинув 1919 р. під Калинівкою на Великій Україні й на його пам'ятку вмуровано в стіну місцевої церкви мармурову таблицю, перед якою кожного року на празник Успення Пресв. Богородиці відправляється панахида.

Гідним зазначення є відродження української мови в селі. Ще перед кількома роками майже ціле село говорило по польськи. А тепер, докладніше від яких 4 років люди знову щораз більше говорять по українськи. Перед у цьому веде молодь, та й старі, що через ціле своє життя по польськи говорили, також наломлюються. До відродження української мови причинилася крім вічних накликунь провідників ще й українська книжка, газета й українська пісня. Селищани знають багато гарних пісень. І якби хтось переїздив в неділю через Селиська, то думавби, що це чисто українське село, бо молодь ходить у вишивках, а українська пісня лунає як не в читальні, то дорогою молодь ідучи, гуртом співає.

Школа в Селиських польська. Української мови вчать одну годину тижнево. Нічого не поміг і плебісцит за українською мовою навчання. На терені школи також ідуть тертя, бо в дітей конечно хочуть вмовити, що вони Русини а не Українці.

Мимо спротиву дітей і батьків перекручується чисто україн-

ські імена на польські (пр. Олена на Гелена, Анізія на Анастазія).

І ця власне опозиція вже наших найменших, це ціла наша радість і надія, що вони колись ліпше як ми зуміють постояти за своє.

І взагалі наставлення поляків до українців є в Селиських дуже вороже. Всюди й у всім хочуть нам перешкаджати й дуже тішаться з наших невдач. Яскравим доказом цього було хочби те, що коли комісія з Березова дала приказ до 3 днів розібрати мур, то поляки цим дуже тішились і цілими громадами ходили по дорозі й сміялись на голос. Цього року на весну й вони зачали будувати свій дім людвий, а що був це власне час, коли нам знова заборонили продовжати будову, то вони розпочали агітацію за тим, щоб будувати разом, кажучи: вам там все буде вільно. Так само була агітація за тим, щоб українці не організували особного дитячого садка, як це робили до цього часу, але щоби посилали діти до польського, що його перший раз цього року поляки zorganizували, здається навмисне на те, щоб зашахувати українців, бо як казали, нічого вас не буде коштувати. Натурально українці ані на перше ані на друге не згодилися, бо знають вже з історії, що жадна ще українсько-польська спілка, українцям на добре не вийшла.

Так представляється життя в Селиських. Селищани здають собі добре справу зо свого положення, що вони — тама, яка має спинити дальший хід польонізаційної філії, що залягла вже цілковито сусіднє село Дуброву, де ще в першій половині 19. ст. була українська церква, а останніх 14 українських родин перейшло на латинство щойно в часі світової війни.

Селищани! Ви мусите своє завдання сповнити. Щоб вже ані один українець не зрадив рідних прапорів і не пішов служити чужим богам.

Є й багато тіней в життю Селищан. Одною з них те, що в останніх часах селиська молодь заглядає щораз більше до чарки. Селиська молоді! Покинь горівку, бо з цього ані тобі ані народові немає добра, а навпаки велика шкода.

О. Селиський.

Лемківські настрої, або що село думає.

Наш один дуже добрий знайомий пише нам, що перед кількома тижнями бував аж у Сандеччині та перейшов майже всі українські села тамошнього повіту, щоб наочно переконатися лемківській дійсності.

— Бувало — пише він — зайду до хати, поздоровкаюсь з господарем і вдаю, що втомлений дорогою, відпочиваю. Вміжчасі виймаю польський часопис і переглядаю, що цікавого в світі.

У деяких хатах — навмисне прокидаюсь чужим.

— А што там чути в світі? — питає господар. Чи теж буде скоро війна?

— Хочете війни?

— Хочу, не хочу, але оно щос такої буде, бо то не перед добрим ся діє. Ож не лем на землі, але й на небі знаки не на добре вказують — каже газда.

По хвилині ховаю сусідську газету й тягну криницьку та знову читаю. Газда, зацікавлений питає, чи я знаю по руськи читати.

— Повертаюсь між усяких лю-

дей, то придається все знати, — відповідаю йому й питаю, що то за газета.

— Е, каже — то ніч не варт, то така газета, што за дармо приходить.

В часі балачки винурюється мені з запазухи рідний часопис. Газда стає ще більше зацікавлений і приглянувшись часописові, повідає: Українську газету, то хоч варто почитати — а відтак — а чи тиждень буде тота Україна?

— Хотіли б Ви Україну — питаю його поважно.

— Е, не тягайте мя за язик, бо-м готів правду виречи — але бо то не перед добрим ся діє...

По короткім відпочинку лишаю українську газету господареві та сам манджаю дальше.

— Ага дїждийте — паночку, а коли то буде зас так, як то недавнісінько там во Львові било — бо маю двох синів, як смереки — шкода, якби ся нинач звели?! Може да-ж дасте знати, щоб знов не було за дармо...

Ярема.

ХТО ЩЕ НЕ МАЄ ІЛЮСТРОВАНОЇ ІСТОРІЇ ЛЕМКІВЩИНИ Й УКРАЇНСЬКОГО ВЕСІЛЛЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ — повинен негайно замовити, бо наклад вже на вичерпанні.

Замовлення слати: Адміністрація „Наш Лемко“, Львів, Зіморевича 2.

Еміграція до Бразилії.

З Бразилії напливає щораз більше т. зв. хамад, це є віз-закликів, що їх присилають свояки для емігрантів - рільників. Еміграційний Синдикат звертає увагу, що такі завізанья присилають в значній мірі до осіб, які живуть у міських середовищах, а це суперечить виразному приписові, який каже: Бразилійським властям треба дати докази, що емігрант займається справді рільництвом. Посідачів хамад, що не займаються поправді рільництвом, задержують часто портові власти. Бразилійські власти зарядили, щоб усіх емігрантів, які прибувають до Бразилії з рільничими завізаньями, передавати в руки спеціальних конвоентів, які відставають їх до місця праці. Згідно з бразилійським правом емігранта, який не буде виконувати наложених на нього обовязків і покине місце праці, можуть відставити до краю, звідки він прибув.

ЛИСТУВАННЯ.

ВП. Ярема: не одержали, присилайте багато, але коротких новинок, дуже радо помістимо; але до кожного числа. Гарзд. ВП. Петро Банковський, Америка: календар вислано. Передплата заплачена по кінець 1937 р. Сердечні поздоровлення з Рідних Сторін.

ВП. Василь Вархол з Абрамової: одержав від Сестри Анастазії Барна з Нью-Йорку передплату по кінець червня 1938 р. Сердешний привіт.

ВП. Осип З—к, Зар.—к. Пад: 30. XII. 1935 р. одержали ми через Н. Прапор 1.50 зл., на пів року — 1. VIII. ц. р. 2 зл. на Весілля — з чого лишилося на пердпл. 1.35 зл., а 5. XI. знову 2 зл. Отже заплачено по 1. X. 1937 р. Привіт.

РІЗДВО НЕ ЗА ГОРАМИ!

Тому замовляйте такі книжечки Юри Шкрумеляка: 1) Вертеп „Три князі в Вифлеємі“ (князь Володимир, гетьман Мазапа й отаман Петлюра та інші особи), ціна 60 гр. — 2) Веселий Вертеп „Біда в мішку“ — ціна 40 гр. — 3) Вертеп „Гості з Вифлеєму“ — ціна 40 гр. — 4) Найновіший Колядник, з старими й новими колядами, з веселими колядами Івана Сорокатога і дитячими колядами, ціна 80 гр. — Книжки висилається по отриманні належності. Хто замовляє відразу 5 книжечок (і присилає належність), дістає 6-ту даром. Адреса: Юра Шкрумеляк, Львів, ул. Гофмана 18, (переказом, або чеком ч. к. 506.944).